

LBRIS

We know
books

**UN CUIB DE NOBILI
& RUDIN**

I.S. Turgheniev

Traducere din limba rusă și note
MIHAIL SEVASTOS și VLADIMIR STOIAN

LITERA

București

LEBRIS

We know
books

Un cuib de nobili

I

Într-o senină zi de primăvară, pe seară, câțiva nou-rași trandafirii se vedeau în țăriile cerului limpede, părând că nu plutesc, ci se depărtează în adâncul azurului.

La fereastra deschisă a unei case frumoase, pe una dintre străzile mărginașe ale orașului O..., reședință de gubernie (lucrurile se petreceau în 1842), ședeau două femei: una la vreo cincizeci de ani, iar cealaltă, bătrână ca de șaptezeci.

Cea dintâi se numea Maria Dmitrievna Kalitina. Soțul ei, fost procuror gubernial, om de afaceri bine cunoscut pe timpuri – un bărbat răzbătător și hotărât, arțăgos și încăpățânat –, murise de vreo zece ani. El căpătase o educație aleasă, învățase la universitate; dar fiindcă se ridicase din clasa celor săraci, înțelesese de timpuriu nevoia de a-și croi un drum în viață și de a strânge avere. Maria Dmitrievna îl luase din dragoste: era chipeș, deștept și, când voia, foarte amabil. Maria Dmitrievna (născută Pestova) rămăsese fără părinți încă din copilărie, petrecuse câțiva ani la Moscova în pension; iar după ce se întoarse de acolo, locui la cincizeci de verste de O..., în satul natal, Pokrovskoe, cu o mătușă și cu fratele ei mai mare. Curând după aceea, fratele se mută la Petersburg, căpătând o slujbă. Se purta urât cu sora și cu mătușă-sa, până când, într-o zi, moartea subită puse capăt purtărilor sale. Maria Dmitrievna moșteni Pokrovskoe, dar nu rămase multă vreme

acolo; la un an după ce se căsătorii cu Kalitin, care izbutise să-i cucerească inima în câteva zile, satul Pokrovskoe fu schimbat pe o altă moșie, mult mai bănoasă, însă urâtă și fără conac. În același timp, Kalitin cumpără casa din orașul O..., unde se stabili definitiv cu soția sa. Lângă casă se afla o grădină mare: o parte a ei dădea drept în câmp, în afara orașului.

„Prin urmare, hotărî Kalitin, care nu punea nici un preț pe liniștea rurală, nu va mai fi nevoie să ne ducem la țară.“ Maria Dmitrievna își arăta de multe ori adâncă părere de rău după frumosul său Pokrovskoe, cu râul zglobiu, cu luncile întinse și dumbrăvile înverzite. Niciodată însă nu i se împotriva soțului, căci avea un respect profund față de mintea și față de experiența lui de viață. Iar după cincisprezece ani de căsnicie, când acesta muri, lăsând în urmă un fiu și două fiice, Maria Dmitrievna se obișnuise într-atât cu casa și cu viața de la oraș, încât nu mai vru să plece din O...

În tinerețe, Maria Dmitrievna trecea drept o blondină drăguță; nici la cincizeci de ani nu avea trăsături lipsite de gingășie, deși erau puțin mai îngroșate și-si pierduseră din frăgezime. Era mai mult sensibilă decât bună, iar apucăturile de pension și le păstrase până în anii maturității; era alintată, se supăra ușor, ba chiar plângea, dacă nu i se respectau obiceiurile. În schimb, se arăta foarte prietenoasă și amabilă dacă i se împlineau toate dorințele și nu o contrazicea nimeni. Casa ei se număra printre cele mai plăcute din oraș. Avea o situație foarte bună, nu atât din ceea ce moștenise, cât din agoniseala soțului. Cele două fete locuiau cu dânsa; băiatul învăța la una dintre cele mai bune școli de stat din Petersburg.

Bătrâna cu care Maria Dmitrievna ședea la fereastră era acea mătușă, sora tatălui său, cu care petrecuse odinioară câțiva ani de singurătate la Pokrovskoe. O chema Marfa Timofeevna Pestova. Trecea drept o ființă ciudată, avea o fire independentă, tuturor le spunea adevărul verde-n față și, cu toate că avea venituri foarte modeste, se purta ca și cum s-ar fi jucat cu miile. Nu-l putuse suferi pe răposatul Kalitin și, de îndată ce nepoată-sa se căsătorii, plecă în cătunul ei, unde stătu la un țăran zece ani încheiați, într-o căsuță fără horn.

Maria Dmitrievna se cam temea de dansa. Cu părul negru și cu privirea ageră chiar și la bătrânețe, mică și cu nasul ascuțit, Marfa Timofeevna avea un mers vioi, se ținea drept și vorbea repede și răspicat, cu o voce subțire și sonoră. Purta totdeauna bonetă și bluză albă.

– Ce ai? o întrebă deodată bătrâna pe Maria Dmitrievna. De ce oftezi, maică?

– Ia așa, îi răspunse aceasta. Ce nori minunați!

– Pesemne ți-i milă de ei?

Maria Dmitrievna nu-i răspunse nimic.

– Oare de ce nu vine Ghedeonovski? rosti Marfa Timofeevna, mânuind cu iuțeală andrelele (împletea o eșarfă mare de lână). El ar ofta împreună cu tine, dacă nu s-ar apuca să scornească vreo trăsnaie.

– Cât de aspru îl judeci totdeauna! Serghei Petrovici e un om respectabil.

– Respectabil! repetă bătrâna, cu un ton de dojană.

– Și cât de credincios i-a fost răposatului meu soț, adăugă Maria Dmitrievna, nici acum nu-și poate aminti de dansul fără emoție.

– Ba bine că nu: el l-a scos de urechi din noroi, mormăi Marfa Timofeevna, și andrelele porniră să-i joace și mai dihai în mâini. Are o privire atât de smerită, începutu din nou bătrâna, capul i-a încărunțit de tot, dar cum deschide gura – minte sau bârfește! Și încă-i consilier de stat! Ce să-i faci? Zi-i fecior de popă, și pace!

– Dar cine-i fără de păcat, mătușico? Desigur, el are meteahna asta! La drept vorbind, Serghei Petrovici n-a căpătat o educație aleasă, nu vorbește franțuzește; dar, dacă-mi dai voie, e un om plăcut.

– Da, fiindcă te lingusește tot timpul. Că nu vorbește franțuzește, atâta pagubă! Nici eu nu-s prea tare în „dialehtul“ francez. Mai bine n-ar vorbi nici o limbă, dar să spună numai adevărul. De altfel, uite-l, vorbești de lup și lupul la ușă, adăugă Marfa Timofeevna, privind pe stradă. Iată că vine omul tău plăcut. Vai, ce lungan, ca un cocostârc!

Maria Dmitrievna își potrivi buclele. Marfa Timofeevna îi aruncă o căutătură ironică.

– Ce-o mai fi și asta, maică, nu cumva e un fir de păr cărunt? Tu s-o dojenești pe Palașka. Ce păzește?

– Ei, mătușico, totdeauna... mormăi cu ciudă Maria Dmitrievna și încep să ciocănească cu degetele în brațul fotoliului.

– Serghei Petrovici Ghedeonovski! anunță băiatul de casă cu obrajii rumeni, ivindu-se de după ușă.

II

Intră un bărbat de statură înaltă, într-o redingotă îngrijită, cu pantaloni destul de scurți, cu mănuși gri din piele de antilopă și cu două cravate – una neagră deasupra și alta albă dedesubt. Avea în totul un aer de decentă și de bună-cuviință, începând cu fața-i plăcută și cu părul lins la tâmpile, până la cizmele-i fără tocuri și fără scârț. Făcu o plecăciune mai întâi față de stăpâna casei, apoi înaintea Marfei Timofeevna și, scoțându-și tacticos mănușile, se apropie să sărute mâna Mariei Dmitrievna. După ce o sărută cu respect de două ori la rând, el se așeză alene într-un fotoliu și, frecându-și vârful degetelor, întrebă cu un zâmbet:

– Elizaveta Mihailovna e sănătoasă?

– Da, îi răspunse Maria Dmitrievna, e în grădină.

– Dar Elena Mihailovna?

– Și Lenocika-i în grădină. Aveți vreo noutate?

– Cum de nu, cum de nu, zise oaspetele, clipind arar și țuguindu-și buzele. Hm!... poftim o noutate, și încă ce noutate: A sosit Lavrețki, Feodor Ivanîci.

– Fedea! strigă Marfa Timofeevna. Nu mai spune! Nu cumva-i vreo scornitură de-a ta, taică?

– Nicidecum, l-am văzut în persoană.

– Asta încă nu-i o dovadă.

– Îi merge foarte bine, urmă Ghedeonovski, prefăcându-se că nu auzise replica Marfei Timofeevna, s-a făcut mai lat în spate și-i rumen la față.

– Îi merge bine, rosti apăsător Maria Dmitrievna, deși s-ar părea că n-are de ce să-i meargă chiar așa!

– Da, răspunse Ghedeonovski, altuia în locul lui i-ar fi rușine să se arate între oameni.

– Și anume de ce? îl întrerupse Marfa Timofeevna. Ce prostie o mai fi asta? Omul s-a întors în patrie – unde ați vrea să se ducă? Și, la o adică, cu ce-i vinovat?

– Soțul totdeauna-i vinovat când soția lui nu are purtări frumoase, dacă-mi dați voie să-mi spun părerea, stimată doamnă.

– Asta o spui, taică, fiindcă nu ești căsătorit.

Ghedeonovski zâmbi în silă.

– Îngăduiți-mi să fiu curios, întrebă musafirul după o scurtă tăcere, cui îi este hărăzită eșarfa asta drăguță?

Marfa Timofeevna îi aruncă o căutătură tăioasă.

– E hărăzită, răspunse ea, acelaia care nu bârfește, nu umblă cu șiretlicuri și nu scornește niciodată nimic, numai dacă există pe lume asemenea om. Pe Fedea îl cunosc foarte bine; are o singură vină: și-a răsfățat prea mult nevasta. Apoi s-a însurat din dragoste și din astfel de cununii nu iese niciodată ceva acătării, adăugă bătrâna, uitându-se chiorăș la Maria Dmitrievna și ridicându-se din loc. Iar acum, tătucule, poți să bârfești pe oricine – chiar și pe mine... eu mă duc, n-o să vă încurc.

Și Marfa Timofeevna se retrase.

– Totdeauna-i așa, grăi Maria Dmitrievna, urmărindu-și mătușa cu privirea, totdeauna...

– Vârsta Domniei Sale e de vină! Ce să-i faci! remarcă Ghedeonovski. Iată, a binevoit să zică: acelaia care nu umblă cu șiretlicuri. Dar cine nu umblă astăzi cu șiretlicuri? Așa-i veacul nostru. Un prieten de-al meu, un om cât se poate de respectabil și, vă asigur, mare în grad, spunea că astăzi cică și găina se apropie cu șiretenie de grăunte, parcă tot cată să-i dea târcoale.

Dar când mă uit la dumneavoastră, doamna mea, aveți o fire îngerească; dați-mi, vă rog, mânuța asta neprihănită.

Maria Dmitrievna abia zâmbi și-i întinse o mână durdulie, cu degetul mic desfăcut. El își lipi buzele de mâna ei; iar ea își trase fotoliul lângă musafir și, aplecându-se ușor, îl întrebă cu jumătate de gură:

– Deci l-ați văzut? Într-adevăr e bine, sănătos, vesel?

– Vesel, bine, îi răspunse în șoaptă Ghedeonovski.

– N-ați auzit pe unde o fi acum soția lui?

– În vremea din urmă era la Paris; acum se zvonește că s-a mutat în Italia.

– Situația lui Fedea e îngrozitoare, pe drept cuvânt; nu știu cum de-o poate îndura. Se întâmplă nenorociri, într-adevăr, cu oricare; dar se poate spune că pe dânsul ea l-a făcut de răs în toată Europa.

Ghedeonovski oftă.

– Da, da. Căci pare-se că s-a avut bine și cu artiști, și cu pianști, și – cum se spune în lumea lor – cu tot felul de aștri și luceferi. A pierdut orice rușine...

– Îmi pare foarte, foarte rău, zise Maria Dmitrievna. Doar mi-e rudă, știți, Serghei Petrovici, mi-e nepot de gradul al treilea.

– Cum să nu știu, cum de nu! S-ar putea să-mi scape ceva ce privește familia dumneavoastră? Ar fi cu puțință?

– Va veni și pe la noi, ce credeți?

– Se prea poate; de altfel, se zvonește că dumnealui se pregătește să plece la țară.

Maria Dmitrievna își ridică privirea.

– Ah, Serghei Petrovici, Serghei Petrovici, mă gândesc că noi, femeile, trebuie să ne purtăm cu multă băgare de seamă!

– Sunt femei și femei, Maria Dmitrievna. Din nenorocire, se află și de cele cu purtări ușoare... ei, și vârsta; pe deasupra, nu primesc educație din fragedă copilărie. (Serghei Petrovici scoase din buzunar o batistă albastră cu pătrățele și începu s-o desfăcă.) Asemenea femei, desigur, există. (Serghei Petrovici duse colțul batistei, pe rând, la fiecare ochi.) Îndeobște însă,